

УДК 657

JEL Classification: M41

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).193-207](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).193-207)

Я.В. Клименко

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Особливості формування облікової політики щодо афілійованих осіб

У статті проаналізовано нормативну базу України з питань формування облікової політики щодо операцій з пов'язаними особами, узагальнено підхід до визначення афілійованих сторін та характеру стосунків між ними. Особливу увагу приділено дослідженню вимог законодавства щодо критеріїв необхідності складання консолідованої фінансової звітності та відображення даних про операції з пов'язаними особами у примітках до фінансової звітності, їх вплив на визначення облікової політики підприємства

афілійовані особи, пов'язані особи, контроль, суттєвий вплив, звітність, облікова політика

Я.В. Клименко

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Украина

Особенности формирования учетной политики в отношении аффилированных лиц

В статье проведен анализ нормативной базы Украины по вопросам формирования учетной политики в отношении операций со связанными лицами, обобщен подход к определению аффилированных сторон и характера отношений между ними. Особое внимание уделено исследованию требований законодательства относительно критериев необходимости составления консолидированной финансовой отчетности и отражения данных об операциях со связанными лицами в примечаниях к финансовой отчетности, их влияние на определение учетной политики предприятия.

аффилированные лица, связанные лица, контроль, существенное влияние, отчетность, учетная политика

Постановка проблеми. Перехід української економіки на облікову систему за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО), котрі були розроблені на основі міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зумовили істотні зміни в організації і методиці ведення вітчизняного бухгалтерського обліку та в порядку складання фінансової звітності.

Так, в умовах ринкової економіки суб'єкти господарювання отримують певну автономність та вибір альтернатив при прийнятті рішень щодо вибору принципів, методів та процедур, що використовуються при складанні звітності. Однією із важливих функцій управління є бухгалтерський облік та контроль господарської діяльності підприємств, як процес безперервного спостереження, оцінювання, накопичення, систематизації, контролю та передачі інформації користувачам для прийняття управлінських рішень. Важливою передумовою організації ефективної системи бухгалтерського обліку і звітності є визначення та формування облікової політики підприємства.

Унаслідок введення категорії «афілійовані (пов'язані) особи» постала проблема дослідження методологічних та організаційно-методичних аспектів формування облікової політики підприємства щодо пов'язаних сторін та надання практичних рекомендацій щодо ефективного управління взаємовідносинами між ними в рамках господарської діяльності.

Головною метою вибору облікової політики є формування методичної складової інформаційного забезпечення фінансового обліку для складання та подання фінансової звітності для зовнішніх користувачів. Водночас, завдання облікової політики не обмежуються межами фінансового обліку для складання фінансової звітності. Кожному підприємству властиві особливості, тому при формуванні облікової політики необхідно врахувати характеристики його діяльності, потреби внутрішніх користувачів для прийняття управлінських рішень.

Оптимально сформована облікова політика включає не тільки методичну, а й організаційну складову, управлінські та податкові аспекти обліку. Загальні засади організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві визначає спеціальний організаційно-розпорядчий документ (наказ, розпорядження, положення). Прийнята на підприємстві облікова політика може бути розкрита як окремим наказом, так і як елемент загального організаційно-розпорядчого документа. Якість сформованої облікової політики визначається за такими критеріями, як економічна доцільність, повнота, неупередженість облікової політики, несуперечливість законодавчій бази, раціональність методів обліку, відповідність цілям підприємства та автоматизації обліку [1].

Саме за таким підходом варто розглянути формування облікової політики щодо афілійованих сторін. Адже, незважаючи на те, що принципи визначення та формування теоретичної та організаційно-технічної складової облікової політики щодо пов'язаних сторін є достатньо висвітлені у чинному законодавстві, наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, визначення методичної складової облікової політики щодо пов'язаних сторін та її практичного застосування залишається надзвичайно проблемним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню наукової проблеми щодо особливостей формування та практичного застосування облікової політики підприємств приділено увагу багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, основні аспекти визначення облікової політики відображено у наукових на навчально-методичних працях таких вчених, як Бутинець Ф.Ф. [2], Кужельний М.В. [8], Давидов Г.М. [14] та інших.

Питання визначення особливостей організації і розкриття методики розробки облікової політики підприємств України на сучасному етапі їх функціонування в Україні розкрито у роботах Бондаренко О.М. та Білан М.П. [1], Злотницької Ю.В. [5], Маренич Т.Г. [11], Романів Є.М. та Кравчишина І.М. [26]. Так, у статті Бондаренко О.М. та Білан М.П. [1] визначено значення наказу про облікову політику, як основного документа, який забезпечує діяльність підприємств згідно з потребами користувачів фінансової звітності та розглянуто засоби удосконалення облікової політики відповідно до вимог МСФЗ. Злотницька Ю.В. виокремлює фактори впливу на формування облікової політики суб'єктів суспільного інтересу в умовах змін нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку. У працях Маренич Т.Г., Романів Є.М. та Кравчишина І.М. облікову політику розглянуто в контексті організації обліку та визначено особливості розкриття розробленої підприємством облікової політики у наказі про облікову політику, а також основних суб'єктів, які повинні брати участь у розробці облікової політики суб'єкта господарювання.

Окремі публікації присвячено з'ясуванню впливу галузевих особливостей функціонуванню підприємств на формування елементів їх облікової політики. У навчальному посібнику Левченко О.П., Вороновської О.В. та Синяєвої Л.В. [10] сформовано основні складові облікової політики сільськогосподарських підприємств, визначено фактори, що впливають на її вибір і обґрунтування. Олійник В.С. [16] у своїй роботі систематизує перелік елементів облікової політики в частині виплат працівникам кримінально-виконавчих установ.

Крім того наявні публікації, які присвячені дослідженню проблеми формування облікової політики підприємств щодо окремих об'єктів обліку. Зокрема, Левченком З.М. [9] проаналізовані теоретична та практична складові частини процесу формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості; у роботі Панченко О.М. та Савченко К.Р. [18] розроблено основні положення та надано

науково-методичних рекомендацій щодо визначення елементів облікової політики підприємства стосовно кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Певні напрацювання у сфері дослідження формування облікової політики щодо пов'язаних осіб знаходимо у працях таких науковців, як Засадний Б.А. [4], Пушкар М.С. та Щирба М.Т [23]. Так, Засадним Б.А. [4] досліджено підходи до класифікації, а у монографії Пушкар М.С. та Щирби М.Т [23] розкрито методологічні аспекти формування облікової політики підприємств щодо пов'язаних сторін.

Незважаючи на розробки та рекомендації, що стосуються питання формування облікової політики, недостатньо дослідженими залишаються питання розмежування суб'єктів господарювання, що є пов'язаними особами, щодо необхідності складання та подання консолідованої фінансової звітності, що є суттєвим при виборі ними облікової політики. Крім того, визначення методичної складової облікової політики щодо пов'язаних сторін та її практичного застосування залишається надзвичайно проблемним.

Необхідність розв'язання окреслених питань та їхнє значення для розвитку вітчизняної системи обліку та аудиту зумовили актуальність теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є розробка теоретичних положень та обґрунтування науково-методичних рекомендацій щодо визначення елементів облікової політики підприємства стосовно афілійованих осіб.

Виклад основного матеріалу. Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової і статистичної звітності на кожному підприємстві здійснюється згідно вітчизняного законодавства, що регулює аспекти ведення обліку та складання звітності в Україні. Це дає змогу вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність за єдиними принципами й формою і таким чином забезпечувати порівнянність облікової інформації. Однак це не означає, що підприємство не може вибирати найбільш прийнятні для нього форми, методи ведення обліку шляхом визначення облікової політики.

Поняття облікової політики розкриває ст.1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV [20]. Так, згідно вітчизняного законодавства, «облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності». Подібне визначення наводиться й у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»: «облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності» [15]. Згідно вимог законодавства України підприємство самостійно визначає свою облікову політику за погодженням її з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів. [20]

Вплив облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства настільки істотний, що вимагає оформлення відповідного розпорядчого документа (переважно наказу, бо саме на керівника згідно з чинним законодавством покладена уся повнота відповідальності за організацію бухгалтерського обліку і створення необхідних умов для правильного його ведення). Це стосується всіх підприємств, у тому числі тих, що є афілійованими щодо інших суб'єктів господарювання.

Задля полегшення розробки облікової політики щодо певного суб'єкта господарювання, Міністерством фінансів України наказом від 27.06.2013 року затверджено Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства № 635, які можуть застосовувати підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від

організаційно-правових форм господарювання і форм власності (крім банків, бюджетних установ і підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності) [21].

Згідно з п. 1.3 цих Рекомендацій, у розпорядчому документі про облікову політику наводять принципи, методи та процедури, які використовують підприємства для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами. На рисунку 1 зображено алгоритм вибору елементів облікової політики суб'єктом господарювання.

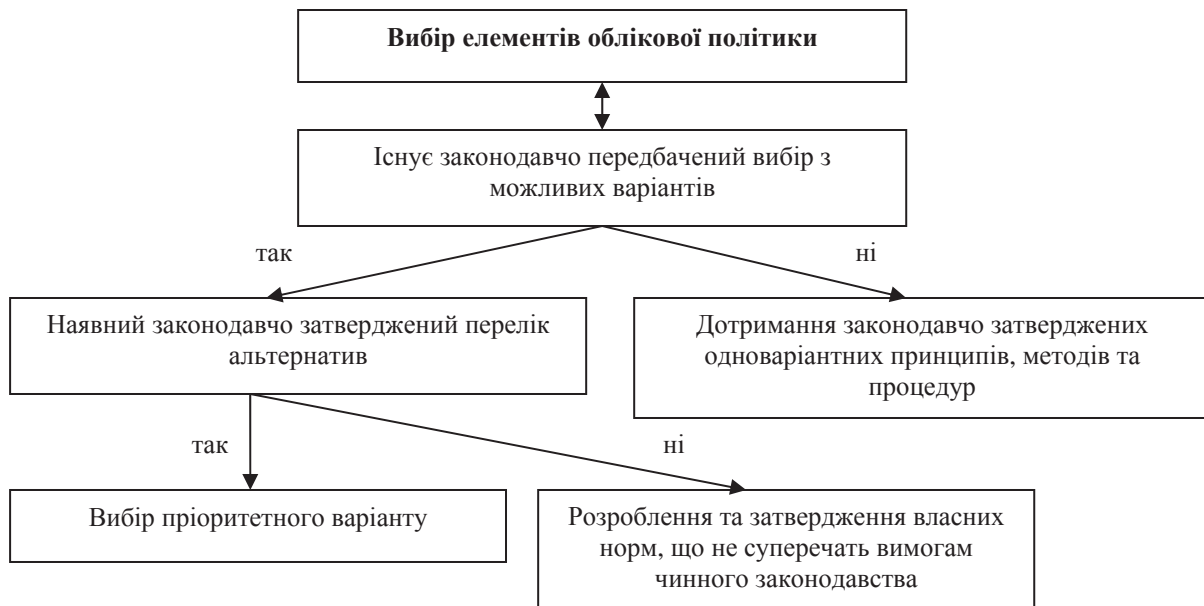

Рисунок 1 – Алгоритм вибору елементів облікової політики

Джерело: узагальнено автором на основі [21].

Отже, в наказі про облікову політику закріплюються лише ті принципи, методи та процедури, щодо яких існує законодавчо затверджений перелік альтернатив та розроблені самим суб'єктом господарювання елементи облікової політики. Одноваріантні норми, які затверджені діючими П(С)БО у наказ про облікову політику включати не доцільно, адже їх дотримання є обов'язковим.

Водночас окремі елементи облікової політики можуть встановлюватися установчими документами, наприклад необхідність складання окремого балансу філіями.

Одним з елементів облікової політики підприємства є встановлення принципів класифікації пов'язаних сторін і їх переліку з урахуванням суттєвості відносин.

Так, відповідно до п.2.1 Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 року №635 [21], у наказі про облікову політику необхідно відобразити підходи до класифікації пов'язаних сторін [4, с. 25].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про пов'язані сторони та її розкриття у фінансовій звітності підприємств, організацій, інших юридичних осіб незалежно від форм власності (крім бюджетних установ) визначає П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» [25]. Однак, визначення пов'язаних сторін та стосунків між ними містяться також в інших П(С)БО (табл. 1).

Таблиця 1 – Визначення пов'язаних сторін та характеру стосунків між ними

Суб'єкт правовідносин	Стосунки між пов'язаними сторонами	П(С)БО	Визначення пов'язаних сторін	
			контролюючі	підконтрольні
Фізична особа	Контроль	П(С)БО 23	Близькі члени родини Інвестор Провідний управлінський персонал	
	Суттєвий вплив	П(С)БО 23	Близькі члени родини Інвестор Провідний управлінський персонал	
Юридична особа	Контроль	П(С)БО 19, П(С)БО 23	Материнське підприємство	Дочірнє підприємство
		П(С)БО 12, П(С)БО 23	Контролюючий учасник	Учасники спільної діяльності зі створенням юридичної особи
	Суттєвий вплив	НП(С)БО 1, П(С)БО 12, П(С)БО 23	Підприємство-інвестор	Асоційоване підприємство

Джерело: узагальнено автором на основі [3; 12; 25; 27].

Як бачимо з табл. 1, пов'язаними сторонами відносно підприємства, яке складає фінансову звітність, вважаються:

- підприємства, які перебувають під контролем або суттєвим впливом інших осіб;
- особи, які прямо або опосередковано здійснюють контроль над підприємством або суттєво впливають на його діяльність.

Отже, стосунки між пов'язаними особами можуть носити характер контролю або суттєвого впливу.

Згідно п. 4 П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» [12] під контролем слід розуміти вирішальний вплив на фінансову, господарську і комерційну політику підприємства або підприємництва з метою отримання вигід від його діяльності. Як впливає з визначення, вирішальний вплив, тобто і сам контроль – це оціночні критерії. Слід також відзначити, що критерій «суттєвий вплив» теж однозначно не розкрито у вітчизняному законодавстві. Визначаючись із цими критеріями, слід керуватися принципом превалювання сутності над формою: підприємство самостійно визначає перелік пов'язаних сторін, враховуючи суть відносин, а не тільки юридичну силу.

Слід відзначити, що П(С)БО не встановлюють ніяких вартісних або кількісних критеріїв пов'язаності осіб за критерієм суттєвості впливу. Водночас норми МСФЗ в цьому питанні є більш конкретнішими. Так, згідно МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» формальний (юридично оформлений) суттєвий вплив – це володіння прямо або опосередковано 20 і більше відсотками прав голосу в об'єкті інвестування, поки не буде чітко доведено зворотне. І навпаки, якщо інвестор володіє менше 20% прав голосу в об'єкті інвестування, то передбачається, що він не має суттєвого впливу, поки наявність такого впливу не буде доведено [13].

Для вітчизняних підприємств, які не застосовують МСФЗ для складання фінансової звітності, пропонується визначити суттєвість впливу однією стороною на іншу виходячи із змісту операцій, їх обсягу, отриманих результатів і наскільки суттєво такі операції впливають на фінансову, інвестиційну та комерційну діяльність. Одночасно потрібно проаналізувати, хто конкретно ініціює і підписує угоди, приймає рішення щодо фінансової політики підприємства та визначити повноваження цих осіб згідно з установчими документами. Таким чином, лише проаналізувавши сукупність

усіх факторів, достовірно можна встановити пов'язаність конкретної особи з підприємством [4, с. 26].

Отож, у питанні визначення облікової політики суб'єкта господарювання важливим є аспект необхідності, згідно вимог законодавства, подавати консолідовану фінансову звітність. Так, для цього потрібно розмежувати перелік підприємств та організацій, котрі повинні в обов'язковому порядку подавати консолідовану фінансову звітність та тих, для кого подання даної звітності не є обов'язковим (табл. 2).

Таблиця 2 – Вимоги вітчизняного законодавства щодо критеріїв необхідності подання консолідованої фінансової звітності

Зобов'язані подавати консолідовану фінансову звітність	Мають право не подавати консолідовану фінансову звітність
Підприємства, що контролюють інші підприємства (материнські підприємства); публічні акціонерні товариства	Материнське підприємство не подає консолідовану фінансову звітність за наявності всіх таких умов: - якщо воно є дочірнім підприємством іншого підприємства (повністю або частково належить іншому підприємству); - власники неконтрольованої частки поінформовані про це і не заперечують; - якщо воно не є емітентом цінних паперів; - якщо його материнське підприємство складає консолідовану фінансову звітність, яка є загальнодоступною.
Підприємства, які належать до великих підприємств: – балансова вартість активів – понад 20 мільйонів євро, - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – понад 40 мільйонів євро, - середня кількість працівників – понад 250 осіб	Підприємства, що контролюють інші підприємства (крім підприємств, що становлять суспільний інтерес), якщо разом із контрольованими підприємствами їхні показники на дату складання річної фінансової звітності не перевищують двох із таких критеріїв: - балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро, - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро, - середня кількість працівників – до 50 осіб.
Підприємства, що становлять суспільний інтерес: - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, - банки (банк, який контролює та/або має суттєвий вплив на діяльність інших компаній, складає окрему та консолідовану проміжну/річну фінансову звітність), - страховики, - недержавні пенсійні фонди, - інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств).	
Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать суб'єкти державного сектору економіки	Контролюючий суб'єкт державного сектору не подає консолідованої фінансової звітності: - якщо він є контрольованим суб'єктом державного сектору іншої економічної групи; або - за наявності відповідного рішення власника, прийнятого в установленому порядку.
Органи, які здійснюють управління майном суб'єктів комунального сектору економіки	
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів	

Джерело: складено на основі аналізу [6; 7; 20; 22].

Проаналізувавши дані табл. 2, можемо зробити висновки, що консолідована фінансова звітність призначена для характеристики загального фінансового стану та спільного фінансового результату діяльності групи підприємств як єдиної економічної одиниці.

Отже, материнському підприємству не потрібно подавати консолідовану фінансову звітність, якщо воно відповідає усім таким умовам:

1) воно є дочірнім підприємством, яке повністю належить іншому суб'єктові господарювання, або дочірнім підприємством, яке частково належить іншому суб'єктові господарювання, і всі його інші власники, в тому числі ті, які в інших випадках не мають права голосу, були поінформовані про те, що материнське підприємство не подає консолідовану фінансову звітність та не заперечують проти цього;

2) його боргові інструменти або інструменти капіталу не перебувають в обігу на публічному ринку (внутрішній або зарубіжній фондовій біржі або позабіржовому ринку, включаючи місцевий та регіональний ринки);

3) воно не подає і не перебуває у процесі подання своєї фінансової звітності до комісії з цінних паперів або іншого регулятора з метою випуску певного класу інструментів на публічний ринок;

4) його кінцеве або будь-яке проміжне материнське підприємство складає консолідовану фінансову звітність, яка доступна для публічного використання та відповідає МСФЗ.

Оскільки консолідована фінансова звітність групи складається материнським підприємством на основі фінансових звітів материнського та його дочірніх підприємств з використанням єдиної облікової політики, питання встановлення облікової політики належать до компетенції ради директорів (чи іншого керівного органу) материнського підприємства. Повноваження материнського підприємства встановлювати облікову політику реалізується через визначення у розпорядчому документі переліку методів оцінки, обліку і процедур, щодо яких передбачено кілька варіантів законодавчою базою. Розпорядчий документ про облікову політику материнського (холдингового) підприємства та його дочірніх підприємств складається виконавчим органом управління материнським (холдинговим) підприємством – радою директорів, правлінням чи іншим керівним органом.

Розпорядчий документ про облікову політику може бути прийнятий як базисний на час діяльності кожного підприємства, яке входить до складу групи. Облікова політика та її можливі зміни розкриваються у примітках до фінансової звітності в описовій формі або прикладанням копій розпорядчого документу про встановлення облікової політики.

У практиці ведення господарської діяльності виділяється ще одна група суб'єктів господарювання, що здійснюють операції з пов'язаними особами, однак консолідовану фінансову звітність не подають, а наводять дані про такі операції у примітках до фінансової звітності. До таких відносин з афілійованими особами належать, зокрема:

- відносини спільного підприємства і контрольних учасників спільної діяльності;
- підприємства-інвестора і його асоційованих підприємств;
- підприємства і фізичних осіб, які здійснюють контроль або мають суттєвий вплив на це підприємство;
- відносини підприємства з близькими членами родини кожної такої фізичної особи, що має вплив на його діяльність;

- підприємства і його керівника та інших осіб, які належать до провідного управлінського персоналу підприємства, а також близьких членів родини таких осіб.

Можна зробити висновок, що відносини афілійованості для даної групи підприємств можуть бути:

1) майновими (заснованими на участі в статутному капіталі конкретної юридичної особи),

2) договірними (одержання можливості на підставі договору визначати рішення, прийняті іншими особами),

3) організаційно-управлінськими (пов'язані з участю тих чи інших осіб в органах управління юридичних осіб),

4) спорідненими (виникаючими між подружжям, батьками, дітьми, братами і сестрами).

При цьому найчастіше більш значну роль грають навіть відношення не стільки майнової, скільки відносини управлінської залежності між суб'єктами, що передбачає ту чи іншу ступінь впливу на діяльність органів управління юридичної особи і на саму юридичну особу.

Організаційно-управлінськими чинниками набуття афілійованих відносин (відносин контролю) між фізичними та/або юридичними особами може бути:

1) зосередження у однієї особи, яка не є учасником товариства і діє на підставі довіреностей учасників (у вітчизняній практиці це можуть бути посадові особи товариства, яким дрібні акціонери передають свої голоси, або банки, що зберігають свої акції за своєю компенсацією своїх послуг – передачі їм голосів з таких акцій), значної кількості голосів;

2) одні й ті самі особи обіймають посади в органах управління у двох і більше підприємствах.

Найчастіше, як свідчить практика, відносини афілійованості є змішаними – містять ознаки майнових, організаційно-управлінських, договірних та родинних відносин в різних варіантах, оскільки забезпечують найбільш повне забезпечення різноманітних цілей встановлення відносин афілійованості.

Для суб'єктів господарювання, котрим, згідно з вимогами чинного законодавства, не потрібно складати консолідовану фінансову звітність, а дані щодо операцій з афілійованими особами варто розкривати у примітках до фінансової звітності, виділяються особливості при визначенні облікової політики. Так, згідно п. 3 П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», підприємство самостійно визначає перелік пов'язаних сторін, враховуючи сутність відносин, а не тільки юридичну форму (превалювання сутності над формою).

Для підприємств, що мають спільні господарські та економічні інтереси варто дотримуватися єдиної облікової політики, що є передумовою спрощення порівняння фінансових звітів групи за різні періоди.

Для наочності та прикладу формулювання пунктів в обліковій політиці суб'єкта господарювання про операції та відносини між пов'язаними сторонами пропонується зразок фрагменту наказу про облікову політику щодо відображення даних про афілійовані сторони (рис. 2).

Важливим моментом при прийнятті наказу про облікову політику підприємством є розроблення й затвердження переліку додатків до нього, що необхідні для потреб обліку та звітності суб'єкта господарювання.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Альфа»

НАКАЗ №1

м.Кропивницький

10 січня 2020 року

Про облікову політику підприємства

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999р., НП(С)БО, П(С)БО та інших нормативно-правових актів, що регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, а також з метою дотримання єдиних методів оцінки, обліку та процедур, що використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності,

НАКАЗУЮ:**1. Загальні положення**

1.1. Застосовувати при відображенні в бухгалтерському обліку господарських операцій і подій норми відповідних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України.

1.2. За відсутності необхідних норм П(С)БО застосовувати аналогічні норми системи міжнародних стандартів фінансової звітності МСБО-МСФЗ (IAS-IFRS) на підставі того, що національні П(С)БО не можуть суперечити МСБО-МСФЗ (IAS-IFRS).

1.3. При веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності застосовувати ті професійні думки і положення систем обліку, що дозволяють однозначно тлумачити інформацію фінансової звітності.

.....

1.9. Затвердити перелік пов'язаних сторін, що додається (додаток 1 до Наказу).

2. Організація бухгалтерського обліку

2.1. Ведення бухгалтерського обліку та формування даних для складання податкової звітності покласти на бухгалтерію на чолі з головним бухгалтером.

2.2. Для ведення бухгалтерського обліку використовувати програму 1С «Бухгалтерія».

2.3. Бухгалтерії забезпечувати друкування оборотно-сальдових відомостей, журналів-ордерів, інших облікових реєстрів за кожний звітний місяць. Оборотно-сальдові відомості за рахунками обліку товарно-матеріальних цінностей повинні бути завірені підписами матеріально-відповідальних осіб.

3. Методологічні аспекти облікової політики щодо пов'язаних осіб

3.1. Пов'язаними особами з метою розкриття інформації у фінансовій звітності та складання звітності із трансферного ціноутворення визнавати осіб, які відповідають критеріям, зазначеним у пп. 14.1.159 п.14.1 ст.15 Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).

3.2. Перелік пов'язаних осіб згідно із цими критеріями наведено у додатку 1 до цього Наказу. Перегляд переліку пов'язаних осіб здійснюється щорічно в кінці звітного року.

3.3. Оцінку активів або зобов'язань в операціях пов'язаних сторін здійснювати за методом балансової вартості.

Генеральний директор

А.І. Іванов

Головний бухгалтер

Т.Н. Яринич

Додаток 1
до наказу від 10.01.2020 року №1

Перелік пов'язаних сторін ТОВ «Альфа»

№ п/п	Назва / прізвище, ініціали пов'язаної сторони	Код ЄДРПОУ / ПІН пов'язаної сторони	Вид зв'язку між пов'язаними сторонами
1	Іванов А.І.	1234567891	Генеральний директор, засновник
2	Іванова Т.М.	2345678901	Дружина генерального директора, співвласник ТОВ «Лан», контрагента

			ТОВ «Артеміда»
3	ТОВ «ЕкоМед»	11223344	ТОВ «Артеміда» належить 30% статутного капіталу.
4	ДП «Нива»	22334455	Іванов А.І. є заступником керівника спостережної ради
5	ТОВ «Капітал»	45567889	Асоційоване підприємство

Рисунок 2 – Фрагмент наказу про облікову політику щодо афілійованих сторін
Джерело: розроблено автором.

Так, для встановлення переліку афілійованих осіб до Наказу про облікову політику підприємства пропонується ввести додаток «Перелік пов'язаних сторін» (рис. 2). Для його заповнення необхідно виконати значний обсяг роботи. Перш за все, потрібно уважно ознайомитися із установчими документами, визначити склад власників, розрахувати їх частки, визначити керівників і членів виконавчих органів. Також треба з'ясувати чи є власники учасниками інших юридичних осіб, а керівники – учасниками або керівниками інших юридичних осіб. Далі необхідно скласти схему взаємозалежних юридичних і фізичних осіб, виявити ділянки із прямим та опосередкованим володінням, зв'язком та контролем. Після цього розрахувати частки учасників і визначити афілійованих осіб та вияснити, чи повинні вони, згідно вимог чинного законодавства, складати консолідовану фінансову звітність, або ж інформація щодо операцій з їх пов'язаними особами повинна наводитись у примітках до фінансової звітності.

Положення про облікову політику може й інші містити додатки, наприклад:

- Робочий план рахунків;
- Перелік форм управлінської звітності;
- Графік документообороту тощо.

Для сформулювання користувачем фінансової звітності вірних висновків стосовно впливу відносин між афілійованими особами, доцільно розкривати інформацію про відносини між пов'язаними сторонами за умови, що існує контроль, незалежно від наявності операцій між зв'язаними особами. Так, відповідно до П(С)БО 23, при наявності операцій між пов'язаними особами, у примітках до фінансової звітності необхідно наводити дані про характер відносин між афілійованими особами, види, обсяги операцій між ними, використані методи оцінки активів і зобов'язань, а також про суми дебіторської та кредиторської заборгованості за операціями зв'язаних сторін.

Варто зазначити, що зміни в обліковій політиці можливі лише у випадках зміни законодавства, статутних вимог на підприємстві та у разі, якщо зміни забезпечать більш достовірне відображення подій чи операцій у фінансовій звітності.

При визначенні облікової політики підприємство самостійно:

1) обирає форму ведення бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації у них з додержанням єдиних засад, встановлених законодавством, та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних;

2) розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

3) затверджує правила документообігу та технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку;

4) може виділяти на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік, з наступним включенням їх показників до фінансової звітності підприємства.

Облікова політика підприємства повинна включати методичні, організаційно-управлінські та податкові аспекти. Особливу увагу слід приділити операціям з пов'язаними особами, зокрема їх переліку та визначенню методичних аспектів обліку операцій з афілійованими особами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розробка та затвердження облікової політики – важливий аспект функціонування будь-якого підприємства, а від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу. Призначення облікової політики полягає в упорядкуванні облікового процесу, забезпеченні повною, достовірною та неупередженою інформацією задля ефективного управління. Підприємство самостійно розробляє модель обліку, що забезпечує інформацію про діяльність підприємства для всіх зацікавлених користувачів.

Правильно розроблена облікова політика підприємства щодо операцій з пов'язаними особами дасть змогу вибирати ефективну схему ведення бухгалтерського та податкового обліку, знижувати фінансові і податкові ризики, оптимізувати схему оподаткування, що забезпечить належну ефективність прийнятих економічних рішень і господарської

Пов'язаними сторонами відносно підприємства можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які прямо або опосередковано здійснюють контроль над суб'єктом господарювання або мають суттєвий вплив на його діяльність, при цьому взаємовідносини між даними сторонами можуть носити характер контролю або суттєвого впливу. Процес визначення пов'язаних осіб для відображення в обліковій політиці вимагає виконати значний обсяг роботи та проаналізувати як взаємозв'язки у власному підприємстві, так і щодо основних контрагентів та визначити суб'єктів з прямим та опосередкованим володінням, можливостями здійснення суттєвого впливу та контролю на їх діяльність суб'єкта господарювання.

У результаті проведеного дослідження маємо змогу виділити такі загальні аспекти формування ефективної облікової політики щодо афілійованих осіб:

1) ключовим елементом є визначення критеріїв необхідності, згідно вимог чинного законодавства, подавати консолідовану фінансову звітність. З цією метою у роботі проаналізовано вимоги щодо необхідності подання консолідованої фінансової звітності або ж наведення даних про операції з пов'язаними особами у примітках до фінансової звітності;

2) обґрунтований алгоритм вибору елементів облікової політики суб'єктом господарювання, визначено, що у тексті наказу про облікову політику варто затверджувати лише ті принципи, методи та процедури, щодо яких наявний перелік альтернатив, а також ті, котрі розроблені самим підприємством та не суперечать вимогам чинного законодавства;

3) запропоновано зразок наказу про облікову політику в частині відображення даних щодо афілійованих сторін та додаток до нього, що необхідний для відображення переліку пов'язаних з суб'єктом господарювання сторін та видів зв'язку між ними.

Перспективи подальших досліджень потребують поглибленого вивчення проблемних аспектів формування облікової політики підприємств щодо пов'язаних осіб та наближення їх до міжнародних стандартів, що сприятиме покращенню процесів контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, надання внутрішнім та зовнішнім

користувачам правдивої та неупередженої інформації щодо фінансового стану афілійованих сторін.

Список літератури

1. Бондаренко О.М., Білан М.П. Проблеми формування облікової політики. Напрями її удосконалення. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Збірник наукових праць*. 2011. Вип. 31. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/344> (дата звернення: 10.12.2019).
2. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 3-тє вид., перер. і доп. Житомир: ПП «Рута», 2002, 592 с.
3. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 7 лют. 2013 р. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 10.12.2019).
4. Засадний Б. Формування облікової політики підприємства щодо пов'язаних сторін. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 10. С. 24-30.
5. Золотницька Ю.В. Облікова політика суб'єктів суспільного інтересу в умовах реформування системи бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси*. 2017. №4. С. 28-32.
6. Консолідована фінансова звітність : Міжнародний стандарт, фінансової звітності : станом на 1 січ. 2013 р. №10. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_065 (дата звернення: 10.12.2019).
7. Консолідована фінансова звітність : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 27 черв. 2013 р. №2. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13> (дата звернення: 10.12.2019).
8. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : КНЕУ, 2001. 334 с.
9. Левченко З.М. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості. *Електронний фаховий науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2018. №20. С. 274-277. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/20_2018_ukr/47.pdf (дата звернення: 10.12.2019).
10. Левченко О.П., Вороновська О.В., Синяєва Л.В. Облікова політика сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. Мелітополь, 2017. 171 с.
11. Маренич Т.Г. Особливості формування облікової політики. *Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи*: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (присвяченої пам'яті професора Мазнева Григорія Євтіювича). Харків: ХНТУСГ, 2018. С. 28-32.
12. Об'єднання підприємств : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 7 лип. 1999 р. №19. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (дата звернення: 10.12.2019).
13. Облік інвестицій в асоційовані компанії : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку : станом на 1 січ. 2012 р. №28. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_046 (дата звернення: 10.12.2019).
14. Облікова політика: навч. посіб. / Г.М. Давидов та ін.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перер. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 364 с.
15. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку : станом на 1 січ. 2012 р. №8. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення: 10.12.2019).
16. Олійник В.С. Облікова політика як основа бухгалтерського обліку виплат працівникам у кримінально-виконавчих установах. *Управління розвитком*. 2016. № 2. С. 96-101.
17. Павлова Г.Є., Приходько І.П., Волчанська Л.В. Облікова політика щодо оборотних активів підприємства як засіб відображення узгодженої та достовірної інформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. Ужгород, 2019. Вип. 24, Ч.3. С. 33-36.
18. Панченко О.М., Савченко К.Р. Формування облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. *Сталій розвиток економіки*. 2015. №4. С. 163-169.
19. Податковий кодекс України : станом на 20 верес. 2019 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.12.2019).
20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. №996-XIV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 10.12.2019).

21. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : наказ Міністерства фінансів України від 27 черв. 2013 р. №635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13> (дата звернення: 10.12.2019).
22. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лют. 2000 р. №419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п> (дата звернення: 10.12.2019).
23. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2010. 260 с.
24. Розкриття інформації про зв'язані сторони : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку : станом на 1 січ. 2012 р. №24. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_043 (дата звернення: 10.12.2019).
25. Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 18 черв. 2001 р. №23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01> (дата звернення: 10.12.2019).
26. Романів Є.М., Кравичшин І.М. Особливості організації і методика розробки облікової політики на сучасному етапі функціонування підприємств в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2018. №10. С. 115-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_10_21 (дата звернення: 10.12.2019).
27. Фінансові інвестиції : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 26 квіт. 2000 р. №12. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00> (дата звернення: 10.12.2019).

References

1. Bondarenko, O.M., & Bilan, M.P. (2011). Problemi formuvannya oblikovoyi politiki. Napryami yiyi udoskonalennya. [Problems of accounting policy formation. Directions for its improvement]. *Problemi pidvishennya efektyvnosti infrastrukturi. Zbirnik naukovih prac – Problems of improving the efficiency of infrastructure. Collection of scientific works, Vol. 31*. Retrieved from <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/344> [in Ukrainian].
2. Butinec, F.F. (2002). *Organizaciya buhgalterskogo obliku. [Organization of accounting]*. Zhytomyr : PP «Ruta» [in Ukrainian].
3. Nacionalne polozhennia (standart) bukhalters'koho obliku vid 07.02.2013 №1 «Zahal'ni vymohy do finansovoi zvitnosti» [National Regulation (Standard) of accounting of February 7, 2013 №1 «General Requirements for Financial Reporting»]. (2013, 7 February) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> [in Ukrainian].
4. Zasadnij, B. (2015). Formuvannya oblikovoyi politiki pidpriemstva shodo pov'yazanih storin. [Formation of enterprise accounting policies for related parties]. *Visnik Kiyivskogo nacionalnogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika - Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Economy, Vol. 10*, 24-30 [in Ukrainian].
5. Zolotnicka, Yu.V. (2017) Oblikova politika sub'yektiv suspilnogo interesu v umovah reformuvannya sistemi buhgalterskogo obliku. [Accounting policies of public interest entities in the context of accounting system reform]. *Oblik i finansi - Accounting and Finance*, 4, 28-32 [in Ukrainian].
6. Mizhnarodnij standart, finansovoyi zvitnosti stanom na 01.01.2013 №10 «Konsolidovana finansova zvitnist» [International standard, financial reporting as of January 1, 2013 №10 «Consolidated financial statements»]. (2013, 1 January) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_065 [in Ukrainian].
7. Nacionalne polozhennia (standart) bukhalters'koho obliku vid 27.06.2013 №2 «Konsolidovana finansova zvitnist» [National Regulation (Standard) of accounting of June 27, 2013 «Consolidated financial statements»]. (2013, 27 June) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13> [in Ukrainian].
8. Kuzhel'nij, M.V., & Linnik, V.G. (2001). *Teoriya buhgalterskogo obliku [The theory of accounting]*. Kiyiv : KNEU [in Ukrainian].
9. Levchenko, Z.M. (2018). Formuvannya oblikovoyi politiki pidpriemstva shodo obliku debitorskoyi zaborgovanosti. [Formation of accounting policies of the enterprise for accounting receivables]. *Elektronnij fahovij naukovo-praktichnij zhurnal «Infrastruktura rinku» – Electronic professional scientific and practical journal «Market Infrastructure»*, 20, 274-277. Retrieved from http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/20_2018_ukr/47.pdf [in Ukrainian].
10. Levchenko, O.P., Voronovska, O.V., & Sinyayeva, L.V. (2017). *Oblikova politika silskogospodarskih pidpriemstv [Accounting policies of agricultural enterprises]*. Melitopol [in Ukrainian].
11. Marenich, T.G. (2018). Osoblivosti formuvannya oblikovoyi politiki [Features of accounting policies].

- Market transformation of the economy: state, problems, prospects '18: *IX Mizhnarodna naukovo-praktichna konferenciya (prisvyachena pam'yati profesora Maznyeva Grigoriya Yevtijovicha) (2018) – IX International Scientific and Practical Conference (dedicated to the memory of Professor Maznev Grigory Evtievich)*. (pp. 28-32). Harkiv: HNTUSG [in Ukrainian].
12. Polozhennia (standart) bukhhalters'koho obliku vid 07.07.1999 №19 «Ob'iednannia pidpriemstv» [Regulation (Standard) of accounting of July 7, 1999 №19 «Business Combinations»]. (1999, 7 July) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> [in Ukrainian].
 13. Mizhnarodnij standart buhgalterskogo obliku stanom na 01.01.2012 №28 «Oblik investicij v asocijovani kompaniyi» [International Accounting Standard as of January 1, 2012 «Accounting for investments in associates»]. (2012, 1 January) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_046 [in Ukrainian].
 14. Davydov, H.M., Savchenko, V.M., & Palchuk, O.V. et al. (2017). *Accounting Policy*. H.M. Davydov (Ed.). Kropivnitsky: PE «Exclusive Systems».
 15. Mizhnarodnij standart buhgalterskogo obliku stanom na 01.01.2012 №8 «Oblikovi politiki, zmini v oblikovih ocinkah ta pomilki» [International Accounting Standard as of January 1, 2012 «Accounting policies, changes in accounting estimates and errors»]. (2012, 1 January) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 [in Ukrainian].
 16. Olijnik, V.S. (2016). Oblikova politika yak osnova buhgalterskogo obliku viplat pracivnikam u kriminalno-vikonavchih ustanovah [Accounting Policies as a Basis for Accounting for Employee Benefits in Criminal Enforcement Agencies]. *Upravlinnya rozvitkom – Development Management*, 2, 96-101 [in Ukrainian].
 17. Pavlova, G.Ye., Prihodko, I.P., & Volchanska, L.V. (2019). Oblikova politika shodo oborotnih aktiviv pidpriemstva yak zasib vidobrazhennya uzgodzhenoj ta dostovirnoyi informaciyi [Accounting policy on current assets of the enterprise as a means of displaying consistent and reliable information]. *Naukovij visnik Uzhgorodskogo nacionalnogo universitetu : seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosini ta svitove gospodarstvo» – Uzhgorod National University Scientific Bulletin: Series «International Economic Relations and the World Economy»*. Vol. 24, 3, 33-36 [in Ukrainian].
 18. Panchenko, O.M., & Savchenko, K.R. (2015). Formuvannya oblikovoyi politiki pidpriemstva shodo kreditorskoyi zaborgovanosti za tovari, roboti, poslugi [Formation of accounting policy of the enterprise on accounts payable for goods, works, services]. *Stalij rozvitok ekonomiki – Sustainable economic development*, 4, 163-169 [in Ukrainian].
 19. Podatkovyj kodeks Ukrainy stanom na 20.09.2019 [Tax Code of Ukraine as of September 20, 2019]. (2019, 2 September) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
 20. Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 №996-XIV «Pro buhgalterskij oblik ta finansovu zvitnist v Ukrayini» [The Law of Ukraine of July 16, 1999 №996-XIV «On accounting and financial reporting in Ukraine»]. (1999, 16 July) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian].
 21. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayini vid 27.06.2013 №635 «Pro zatverdzhennya Metodichnih rekomendacij shodo oblikovoyi politiki pidpriemstva ta vnesennya zmin do deyakih nakaziv Ministerstva finansiv Ukrayini» [The Law of Ukraine of June 27, 2013 №635 «About approval of Methodical recommendations on accounting policy of the enterprise and amendments to some orders of the Ministry of Finance of Ukraine»]. (2013, 27 June) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13> [in Ukrainian].
 22. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 28.02.2000 №419 «Pro zatverdzhennya Poryadku podannya finansovoyi zvitnosti» [The Law of Ukraine of February 28, 2000 №419 «On approval of the Financial Reporting Procedure»]. (2000, 28 February) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-p> [in Ukrainian].
 23. Pushkar, M.S., & Shirba, M.T. (2010). *Teoriya i praktika formuvannya oblikovoyi politiki [The theory and practice of accounting policies]*. Ternopil : Kart-blansh [in Ukrainian].
 24. Mizhnarodnyj standart bukhhalters'koho obliku stanom na 01.01.2012 №24 «Rozkryttia informatsii pro zv'iazani storony» [International Accounting Standard as of January 1, 2012 «Disclosure of related parties»]. (2012, 1 January) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_043 [in Ukrainian].
 25. Polozhennia (standart) bukhhalters'koho obliku vid 18.06.2001 №23 «Rozkryttia informatsii schodo pov'iazanykh storin» [Regulation (Standard) of accounting of June 18, 2001 №23 «Related Party Disclosures»]. (2001, 18 June) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01> [in Ukrainian].
 26. Romaniv, Ye. M., & Kravichshin, I. M. (2018). Osoblivosti organizaciyi i metodika rozrobki oblikovoyi

politiki na suchasnomu etapi funkcionuvannya pidpriyemstv v Ukrayini [Features of the organization and methodology of accounting policy development at the present stage of functioning of enterprises in Ukraine]. *Elektronne naukove fahove vidannya z ekonomichnih nauk «Modern Economics» – Electronic Science Professional Edition in Economics «Modern Economics», 10*, 115-121. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_10_21 [in Ukrainian].

27. Polozhennia (standart) bukhhalters'koho obliku vid 26.04.2000 №12 «Finansovi investytsii» [Regulation (Standard) of accounting of April 26, 2000 №12 «Financial investments»]. (2000, 26 April) <http://zakon.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00> [in Ukrainian].

Yana Klymenko

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Features of Formation of Accounting Policy for Affiliates

In the conditions of transition of economy of Ukraine to the accounting system in accordance with national provisions (standards) of accounting, economic entities are given some autonomy and choice of alternatives when deciding on the choice of principles, methods and procedures used in reporting. An important prerequisite for an effective accounting and reporting system is to determine and shape the company's accounting policies.

The purpose of accounting policies is to streamline the accounting process, to provide complete, reliable and impartial information for effective management. The enterprise independently develops an accounting model that provides information about the activity of the enterprise for all interested users. Choosing an accounting policy requires the development of an appropriate regulatory document (for example, an order). This applies to all businesses, including those related to other entities. The criterion of the need, in accordance with the requirements of the legislation, to submit consolidated financial statements is important in accounting policy making. To this end, the article analyzes the requirements of the legislation to differentiate the criteria for the need to prepare and consolidate financial statements and to show related party transactions in the notes to the financial statements.

One of the elements of an enterprise's accounting policy is to establish the principles for the classification of related parties and their list, taking into account the materiality of the relationship. The process of identifying related parties to reflect in accounting policies requires significant work to be done and to analyze both the relationships within the entity and the main contractors, as well as identify entities that have direct and indirect ownership, significant control and control over their subjects of activity. For clarity, the article provides an example of formulating the main points of an accounting policy order to display affiliate information.

affiliates, related parties, control, significant influence, reporting, accounting policy

Одержано (Received) 15.12.2019

Прорецензовано (Reviewed) 20.11.2019

Прийнято до друку (Approved) 23.12.2019

УДК 658.51

JEL Classification: M12

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).207-218](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).207-218)

О.В. Черненко, канд. пед. наук

Кіровоградський інститут розвитку людини, м. Кропивницький, Україна

Уточнення змісту контролю як управлінської функції менеджменту організації

Сформульовано сутність управлінського контролю. Визначено місце управлінського контролю в системі менеджменту підприємств. Досліджено сутність управлінського контролю, визначено його цілі та завдання в господарській діяльності підприємства, запропоновано схему діяльності системи управлінського контролю підприємств. Доведено необхідність створення та функціонування системи управлінського контролю для задоволення інформаційних потреб менеджерів.

контроль, управлінський контроль, менеджер, функція управління, організація